Eduskunnan lakivaliokunnalle

HE 200/2025 vp
20.2.2026

Rikosuhripäivystyksen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain ja Oikeuspalveluvirastosta annetun lain muuttamisesta

Rikosuhripäivystys (RIKU) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä (HE 200/2025) eduskunnalle laeiksi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain ja Oikeuspalveluvirastosta annetun lain muuttamisesta. Otamme lausunnossa kantaa pääasiassa rikosasian osapuolten ja erityisesti rikoksen uhrien aseman näkökulmasta.

Taloudelliset vaikutukset

Emme ota tarkemmin kantaa taloudellisiin kysymyksiin. Haluamme kuitenkin korostaa, että rikos- ja riita-asioiden sovittelutoiminnan toimintaedellytykset turvataan siirron jälkeen jatkossakin vähintään samantasoisena kuin ne ovat olleet ennen siirtoa.

Palvelun tuottajat, sovittelutoimistot ja sovittelijat

Kannatamme ehdotusta, että sovittelupalvelun tuottajina voi olla jatkossakin sekä kuntia, hyvinvointialueita että järjestöjä. On tärkeää säilyttää olemassa oleva asiantuntemus palvelujen tuottamisessa. Myös sovittelijoiden valinta, koulutus, ohjaus ja valvonta tulee olla sovittelutoimistojen vastuulla jatkossakin. Mikäli vapaaehtoissovittelijoita koskee jatkossa virkavastuukysymykset, niitä tulee jatkossa korostaa sovittelijoiden peruskoulutuksessa ja ohjaamisessa.

Oikeuspalveluvirasto

Esityksen mukaan palvelut järjestettäisiin edelleen hankkimalla ne samoilta siirron aikaisilta palveluntuottajilta. Myös sovittelutoiminnalle laissa säädetyt tehtävät säilyisivät ennallaan, sovittelun edellytykset eivät muuttuisi ja sovittelut toteutettaisiin jatkossakin vapaaehtoisten sovittelijoiden avulla. Näin ollen sovittelun sisällön ja konkreettisen palvelutoiminnan jatkuessa entisen kaltaisena, emme usko toiminnan siirtämisen oikeusministeriön hallinnonalalle vaikuttavan itse toimintaan asiakkaiden näkökulmasta.

On kuitenkin hyvä huomioida, että sovittelun psykososiaalisille vaikutuksille, dialogisuudelle ja osapuolten aidolle sovinnolle tulisi antaa suurin painoarvo sen sijaan, että sovittelun tuloksellisuudessa painottuisi rikosprosessien vähenemisestä aiheutuvat mahdolliset taloudelliset säästöt.

Sovittelun asiakkaat

Kannatamme selkiytettäväksi sovittelutoimistojen tiedonsaantia koskevia säännöksiä, jotta se mahdollistaisi koulujen tekemiä sovittelualoitteita aiempaa helpommin sekä lisäisi alaikäisten ja nuorten ohjautumista sovitteluun. Kannatamme myös ehdotettua lisäystä lain soveltamisalasta koskemaan myös alle 15-vuotiaita rikollisesta teosta epäiltyjä henkilöitä. Alle 15-vuotiaiden rikos-

asioiden sovittelumahdollisuuden lisääminen on tärkeää. Sovittelun mahdollisuudet nopeaan reagointiin erityisesti nuorten välisissä konflikteissa ovat ensiarvoisen tärkeitä lastensuojelullisten toimenpiteiden täydentäjänä.

Talous- ja velkaneuvonnan, oikeusavun ja edunvalvonnan asiakkaat

Kannatamme esitettyjä ehdotuksia.

Sovittelun neuvottelukunta

Kannatamme esitettyjä edotuksia, jonka mukaan neuvottelukunnan tarkoitus olisi yleisempi sovittelun valtakunnallisen kehittämisen tukeminen ja yhteistyön edistäminen.

Näemme sovittelutoiminnan kehittämisen edellyttävän edelleen valtakunnallista yhteistyötä eri hallinnonaloilla toimivien viranomaisten kuten poliisin, sosiaaliviranomaisten, koulujen sekä erilaisten sovittelun eri osapuolia tukevien palveluntuottajien ja järjestöjen välillä. Oleellista on, että sovittelutoiminnalla on käytettävissään valtakunnallisesti eri toimijoista koostuva työryhmä, joka seuraa ja kehittää toimintaa valtakunnallisesti yhteneväisellä tavalla.

Tietojensaantioikeus

Kannatamme myös ehdotettua muutosta, jonka mukaan sovittelutoimistoilla on oikeus saada sovittelualoitteen tehneiltä viranomaisilta välttämättömiä tietoja sovittelun edellytysten arviointia varten, eikä käsityksemme mukaan muutos aiheuta muutoksia salassa pidettäviin tai turvaluokiteltaviin tietoihin.

Jaana Koivukangas
kehitysjohtaja